

Mededelingen

van de STICHTING FAMILIE VIS VAN ZAANDIJK

nummer 27, november 1994

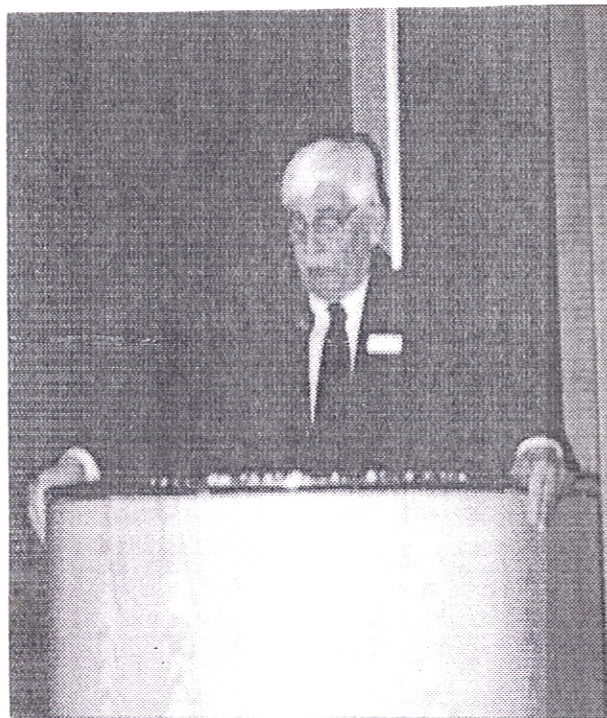
redactie: Anna Gosman-Vis, Piet Vis

adres: De Wittestraat 5, 4301 MV Zierikzee

De historische betekenis van de Bannehof voor Zaanwijk

Onder deze titel heeft Dirk Vis op 10 september 1994 tijdens de reünie van afstammelingen van Oudt Heyn in de Bannehof een causerie gehouden, waarin ook meer in het algemeen de vijfhonderdjarige geschiedenis van Zaanwijk aan de orde kwam. Een verkorte weergave van de causerie volgt hier.

Het is een voorrecht mijn causerie te kunnen houden in deze plechtige omgeving: de Bannehof, het stadhuis van Zaanstad. Historisch gezien is het merkwaardig dat het centrum van de hele Zaanstad hier in Zaanwijk is gebouwd. Geografisch is dit het centrum geworden, terwijl Zaanwijk vroeger een gehucht was, onderhorig aan Westzaan. Want Westzaan, dat was de zetel van de gehele banne, waartoe ook Zaanstad, Koog, Zaanwijk, Wormerveer en Knollendam behoorden. In Westzaan was de schepbank gevestigd, zoals ook te zien is in de toestemmingsbrief van 1494. De Westzaners hebben gezag uitgeoefend over de gehele westzijde van de Zaan. De aanleg van het Guispad hebben zij jarenlang tegengehouden en zij waren er ook tegen dat de dorpen die aan de Zaan lagen een evenredige vertegenwoordiging in het banbestuur kregen. Westzaan bezat de meerderheid van stemmen. Er is in 1619 een convenant tot stand gekomen met een wat democratischer verdeling van de stemmen. Dat hield een wisseling om de vier jaar in: na een periode dat Westzaan de meerderheid had, volgde een periode met een meerderheid van de

Dirk Vis tijdens zijn causerie in de Bannehof.

Zaanbewoners. Die afwisseling leidde tot een hinkend beleid. Want kwam er een besluit ten gunste van de Zaanbewoners, dan werd dat weggestemd als Westzaan weer de meerderheid had. Zo werd er dus nooit iets bereikt. Dat heeft geduurd tot 1795.

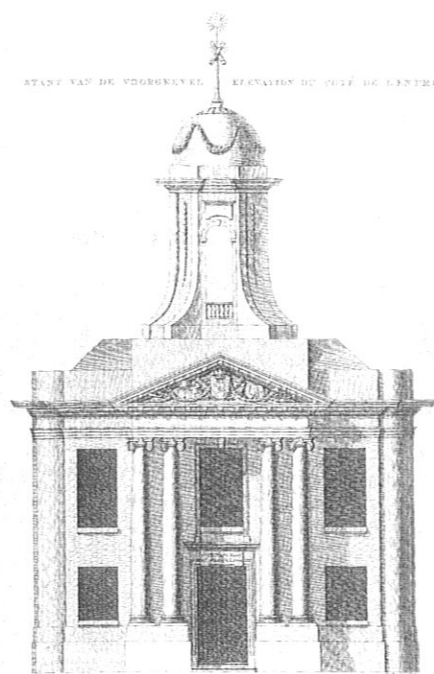
Ook nog in 1784 vierde Westzaan hoogtij. Toen werd in Westzaan het nieuwe banrechtshuis, het fraaie achttiende-eeuwse

gebouw, dat daar nu nog prijkt, in gebruik genomen. Het nieuwe banrechthuis werd in 1784 heel plechtig geopend met een vergadering van schepenen en vroedschap. De voorzitter van dit grote gezelschap was Pieter Gerritsz. Vis uit Zaandijk. Dat hij die vergadering voorzat was eigenlijk toeval. Want het gebouw had al in 1782 geopend moeten worden, maar dat lukte niet doordat de bouw later klaar kwam dan men had verwacht. In 1782 was de Westzener Willem Bruigom Tip voorzitter van de schepenbank en die zou dan de grote man geweest zijn bij de inwijding van het banrechthuis. Nu in 1994 ligt het centrum van de hele banne in Zaandijk, in een groot gebouw, de Bannehof geheten, en het is vandaag waarachtig weer een Pieter Vis die deze grote vergadering voorzit. Dit nieuwe stadhuis staat op het terrein dat in de vijftiende eeuw eigendom was van Oudt Heyn. Dat stuk grond heette toen Heyersven, een naam die nog in de zeventiende eeuw voorkomt. De naam Heyersven zal wel een middeleeuwse oorsprong hebben, maar of dat op een heidebegroeiing of op een mansnaam slaat, dat weten we niet. We weten wel dat Oudt Heyn bezitter was van die ban die lag tussen de Middel, waar hij vandaan kwam en waar zijn ouders gewoond moeten hebben, en de Lagedijk.

Oudt Heyn, hoe moeten we ons die man voorstellen? Het blijkt dat het nog een jonge man was toen hij zich in 1494 langs de Zaan vestigde. Misschien was hij toen pas getrouwd, dat weet ik niet, maar het is wel bewezen dat hij tot 1515/1525 kinderen gekregen heeft: zijn vijf zoons en waarschijnlijk ook dochters. En zijn vrouw leeft nog in 1543, dus we moeten zijn geboortedatum stellen omstreeks 1460/1470. Wat voor hem de aanleiding is geweest om hier langs de rivier te gaan bouwen? Ik denk dat er een lange voorbereiding aan vooraf is gegaan. De Zaan - het water - was destijds de grote verkeersweg. Producten van de visvangst en van de veeteelt werden allemaal vervoerd over de Zaan. Er was een sluis, waarbij veel vis gevangen werd. Ik denk dat hij al langer heeft uitgekeken, wanneer gaan we daar wonen? Het zal danig voorbereid zijn geweest en in een plechtige

zitting van de schepenbank heeft hij zijn verzoek overhandigd. Dat wil zeggen, niet hijzelf, maar dat deed hij door middel van een procureur, want voor de schepenen moest je deftige taal spreken. Dat gebeurde dus door een taalman, een advocaat-procureur, die dat in de juiste bewoordingen heeft gedaan. De tekst van die vergunningsbrief is ook heel keurig opgesteld. Voor zover we nog vijftiende- en zestiende-eeuwse aktes hebben: daaruit blijkt dat het heel formeel toeling. Er werd zeer volledig en keurig geformuleerd, eigenlijk nog een nabloei van de Bourgondische tijd.

In de eerste helft van de vijftiende eeuw is er, al kunnen we dat niet precies nagaan, waarschijnlijk een bloeiperiode geweest, ook voor deze streken. Zo is bijvoorbeeld de kerk in Westzaan, de oude kerk van Westzaan - niet die er nu staat want die is uit 1740, maar de kerk die daar in de Spaanse tijd verwoest is -, ook in de eerste helft of het midden van de vijftiende eeuw gebouwd. Deze bloei in de beschaving is ten onder gegaan in de zestiende eeuw door alle moeilijkheden, strijd en revoluties in die zestiende eeuw, maar in 1494 was het ook al heel moeilijk. Karel de Stoute z'n strijdlustigheid heeft eveneens een heleboel onheil teweeggebracht. Na die tijd is het dus lang niet zo bloeiend geweest, totdat

Het banrechthuis in Westzaan.

het in de zeventiende eeuw weer terugkwam. De voorstelling echter dat Oudt Heyn een arme visser was, die daar een hutje bouwde, die voorstelling is, geloof ik, niet waar. Ik denk dat zijn bouw goed voorbereid is geweest en voordat de lente aanbrak zal dat huis al hecht en wel doortimmerd aan de Zaan gestaan hebben. Men kan gissen: ongeveer iets ten Noorden van waar nu nog de sluis is.

Vandaag zijn hier vele afstammelingen van Oudt Heyn aanwezig en sommigen stammen zelfs langs meerdere linies van hem af, soms wel langs zes of meer linies, al kunnen we niet alle linies bewijzen. De dertiende generatie van afstamming van Oudt Heyn - voor zover ik weet zijn er maar twee van die generatie hier aanwezig - marcheert nu naar de honderd, de veertiende generatie bestaat uit grijzende mensen, de vijftiende generatie is in de bloei van z'n leven en de zestiende generatie, die zien we als kleuters op school en zal ook nog geboren worden. Maar ik heb in mijn lange leven - want dat mag ik nu wel zeggen - ook de elfde generatie gekend, de generatie van mijn grootouders. Dat was de generatie die geboren werd in de jaren 1820 tot 1830. Ja, die mensen heb ik gekend en nu ken ik mijn achterkleinkinderen die de zestiende generatie vormen en die, naar ik hoop, nog leven in, laat ik zeggen, het jaar 2070. Ik heb dus mensen gekend die leven in een tijdsbestek van 250 jaar. Dan is 500 jaar eigenlijk niet eens zo erg veel.

Over de Zandijker gemeenschap in de tijd van Oudt Heyn staat het een en ander in het kerkeboek van Ds. Borstius. Hij zegt dat er al van het begin af aan een grote gemeenschappelijke, een broederlijke geest heerste tussen de kinderen van Oudt Heyn, de vijf zoons. De twee jongste zoons wonen met hun gezinnen samen in één huis. Ze waren dan ook getrouwd met twee zusters. Dat was een hele gemeenschap. Ds. Borstius zegt dan verder dat de verschillen des geloofs die broederschap eigenlijk weer teniet hebben gedaan. Arian en Pieter Oudt Heyn wilden samen naar Munster gaan, naar het Nieuw Jeruzalem, dat daar in 1534 was gesticht. Zij hingen de Wederdopersgebruiken aan. Die tocht was goed voorbereid.

Tot Amsterdam zouden zij met eigen vervoer varen en dan overstappen in grote schuiten. Zij moesten 's morgens heel vroeg opstaan, ik denk een uur of vier minstens, en Arian, de jongste, riep zijn broer Pieter, maar die zei: „Nee, ik schei er uit” en hij bleef in bed liggen en ging niet mee. Nu zegt men dat de afstammelingen van Pieter, onder anderen de familie Vis, later hervormd geworden zijn en de afstammelingen van Arian doopsgezind. Dat is niet precies na te gaan en ik geloof het ook niet helemaal, want in het midden van de zestiende eeuw, toen de Wederdopers verslagen waren, zijn er toch ook heel wat teruggekeerd tot de Katholieke kerk. Ik geloof niet dat er toen al van doopsgezinden en gereformeerden in die zin gesproken kon worden. Dat die twee broers niet meer met elkaar in vrede konden leven, dat zegt weliswaar Ds. Borstius, maar voor hem was het gereformeerde geloof het goede geloof en het doopsgezinde deugde in zijn ogen niet. Er heeft ook later nog - en Borstius schrijft daarover in 1640 - een broederlijke geest geheerst onder de burgers, die elkaar in alles hielpen en bijstonden. Ik zou er een paar voorbeelden van kunnen noemen. Zo is er in het begin van de zeventiende eeuw een fataal faillissement geweest. Vroeger betekende een faillissement een schandaal. Je kon eigenlijk niet meer fatsoenlijk in de wereld verschijnen. Je was niet meer acceptabel voor de gemeenschap. Nu was er in de zeventiende eeuw een stijfelmakerij in Zandijk, van Cornelis Janszoon. Hij was getrouwd met een kleindochter van Pieter Oudt Heyn en zijn eerste vrouw was gestorven. Maar de zaak van de stijfelmakerij ging slecht. Of dat nu kwam doordat hij geen goed zakenman was of dat het van buitenaf bezwaarlijk werd, er dreigde in ieder geval een faillissement en dat was vreselijk. Het hele dorp raakte daardoor in beweging. En dan zie je onder meer aan de schepenaktes hoe er een actie op touw wordt gezet om Cornelis Janszoon te redden van het faillissement. Er worden allerlei hypotheeken op het land genomen, er worden stukken land verkocht door verschillende verwanten en er wordt een actie ondernomen om te voorkomen dat ook de weeskindertjes van de eerste vrouw bij het faillissement betrokken worden. Het

hele dorp was in rep en roer en het siert ze dat ze daar allemaal mee bezig waren. Het negatief was de hoge som van, ik schat 2200 à 2300 gulden. Dat was onoverkomelijk en het faillissement is toch doorgegaan.

Nog in de achttiende eeuw zijn de Zaanrijkers erg sociaal-voelend. De vrijheidsboom die in 1795 werd opgericht in Zaanrijck was wel de mooiste van de hele omgeving en het hele dorp heeft er omheen gedanst, ze voelden zich allemaal één. Het waren geen heren en dames meer, maar het waren allemaal burgers en dat was in het hele land het geval, maar Zaanrijck heeft er echt in uitgemunt, in dat enthousiasme.

Nog een voorbeeld van meer recente datum, hoe de Zaanrijkers, de afstammelingen van Oudt Heyn, elkaar hielpen. Dan denk ik aan de zoutziederij die Ko Vis hier ruim een eeuw geleden in Zaanrijck begonnen is. Hoewel bekend staande als ondernemende, zorgvuldige zakenman, moest hij toch zorgen voor borgstelling voor de zoutaccijns. Natuurlijk betaalde hij zijn schulden goed, maar er moesten borgen komen. De naaste familie werd niet geaccepteerd als borg. Van de verdere familie zijn borgstellingen van de tak van Cornelis Vis gekomen en er waren ook andere borgstellingen. Zo werd Ko Vis geholpen. Dat heeft wel vruchten gedragen, dat weten we allang, maar het is wel leuk om te zien, dat die familieleden, die zich opofferden als borg - ze werden niet aangesproken - zich ook weer veilig stelden. Maar bij wie? Dat was bij de broers van Ko Vis.

En dan het feest van 1894. In mijn prille jeugd galmde in Zaanrijck dat feest nog na. In het begin van deze eeuw had men het er altijd nog over. Het was inderdaad een prachtig feest, waarvan Gerrit Jan Honig, een uitstekend organisator, de grote animator was. Ja, echt toch wel een elitefeest, waar de bevolking die daar niet actief aan deelnam, zich aan kon vergapen. Het was kostelijk voorbereid, een heel deftig feest, en wat is het nu in 1994? Het is nu echt geen deftig feest, maar het is wel een groot feest, een ongedacht feest. In die honderd jaar is er veel veranderd. De hele wereld is

ontzettend veranderd en is nog in een voortdurende en steeds sneller gaande verandering. Wat ook veranderd is, dat is het historisch beeld. Want het historisch beeld is niet een vaststaand iets, maar iedere periode heeft zijn eigen visie op de geschiedenis, zijn eigen kijk daarop. En dat is ook danig veranderd, zelfs wat betreft de oude geschiedenis van Zaanrijck, de stichting van Zaanrijck. In de historische optocht in 1894 was ook Oudt Heyn met zijn vijf zoons te zien. Oudt Heyn als een oude man en zijn vijf zoons hielpen hem daar bij de vestiging van het dorp. Men wist nog verder niets van zijn nakomelingen, behalve het weinige dat Ds. Borstius verteld heeft. Nu weten we veel meer van die geschiedenis. We weten meer van zijn kinderen en kleinkinderen, we kennen ook de afstammingslijnen. Maar toch zijn de historische feiten eigenlijk maar kale feiten. Dat blijft zo, ook al doen we allerlei historische vondsten. Die feiten zijn heel droog, ik zou bijna zeggen, droog als gort. En als we die feiten niet aankleden met onze eigen visie, met onze eigen levende ervaringen, onze kijk op het verleden, dan zouden we niets aan die feiten hebben. Ik zeg, zo droog als gort, maar gort kun je niet eten als het niet gekookt is, en die feiten moeten ook gekookt, klaar gestoomd worden om consumabel te zijn. Dan denk ik bijvoorbeeld aan de verschijning van de Zaanse Encyclopedie. Dat is een geweldig werk. Het zijn niet alleen feiten, maar deze worden opgediend met een enthousiasme en met liefde voor de dingen, waardoor die feiten een leven krijgen. Dat zien we nu ook met dat fraaie boekje over de straatnamen van Zaanrijck.

Ik wil eindigen met te zeggen dat die 500 jaar eigenlijk niet eens zo'n lange periode is als je zelf bijna honderd jaar oud bent. Dan vraag ik mij af: gaan we nu over honderd jaar in 2094 weer een feest vieren, Zaanrijck 600 jaar? Ik denk dat dat wel niet het geval zal zijn. Als je eenmaal het 500-jarig feest gevierd hebt, dan kun je wel een poosje wachten. Dan wacht je tot het 1000-jarig bestaan van Zaanrijck en dat zal dan in het jaar 2494 zijn.

Aan de dijk gezet

Een lezenswaardig geschiedverhaal over Zaandijk

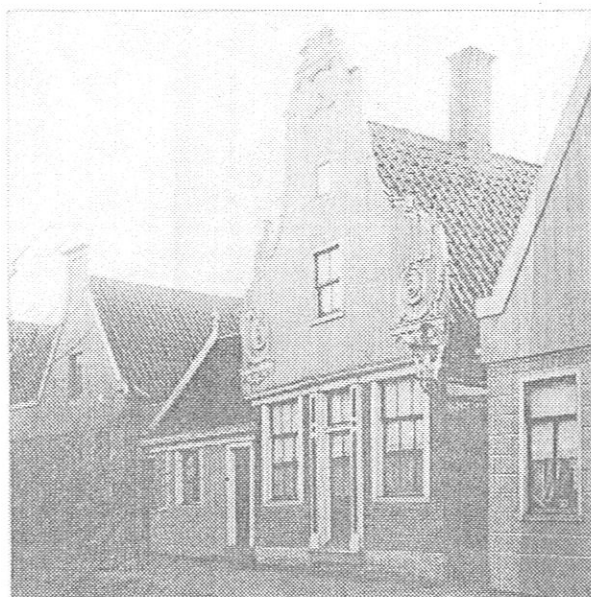
Wie zich verbonden voelt met Zaandijk en belangstelling heeft voor de historie, kan veel plezier beleven aan het boekje dat onder de titel 'Aan de dijk gezet, 500 jaar Zaanse straatnamen' ter gelegenheid van het vijfhonderdjarig bestaan van het dorp is uitgegeven door de stichting 'Zaandijk 500'. Aan de hand van de straatnamen wordt daarin een aardige beschrijving gegeven van de wordingsgeschiedenis van het dorp Zaandijk. Het boekje is het resultaat van veel 'vrijwilligerswerk' door de Historische Commissie Zaandijk 500 onder voorzitterschap van Jaap Kuyt.

De beschrijving van de Zaanse straatnamen geschiedt in chronologische volgorde, waarmee tevens duidelijk wordt gemaakt hoe het bewoningspatroon zich in de loop der eeuwen heeft ontwikkeld. De eerste bewoning vond, zoals bekend, plaats aan de Lagedijk, waar Oudt Heyn zich in 1494 vestigde. Nog in 1544 stonden er niet meer dan vijftig huizen op de gehele dijk langs de Zaan - van Zaandam tot Knollendam - , waarvan zestien op Zaandijk, bewoond door 75 à 100 personen. Tot 1633 bestond Zaandijk slechts uit een dijk, alleen bewoond tussen weg en Zaan. Na die tijd kwam het voor Zaandijk (en voor de gehele Zaanstreek) zo karakteristieke bewoningspatroon tot stand, waarbij de Lagedijk tussen Zaan en wegsloot de hoofdader was, aan beide zijden bewoond, met bruggetjes over de wegsloot. En loodrecht op de Lagedijk verschillende doodlopende paden die ook door middel van een brug over de wegsloot met die Lagedijk verbonden waren. De bewoning aan de westkant van de wegsloot was mogelijk geworden door de bouw van de watermolen 'Het Leven' die in 1633 gereedkwam, vlak bij de grens met Wormerveer.

Er wordt ook stilgestaan bij de bijzondere gemeenschappen die zich ontwikkelden aan de paden, met hun padmeesters en padreglementen. Het bewoningspatroon vertoonde een

duidelijke sociale gelaagdheid. In het algemeen woonden de welgestelde Zaanse kooplieden op de Lagedijk tussen weg en Zaan. De 'middenstand', dat wil zeggen ambachtslieden, kleine kooplieden en neringdoenden, huisden veelal aan de kop van de paden. De arbeiders, meestal werkzaam op de molens, bewoonden de einden van de paden.

Zo bevat dit boekje een groot aantal historische wetenswaardigheden over Zaandijk. En ook enkele anekdotes ontbreken niet, zoals die over het Gorterspad. Dit werd beschouwd als een 'aanzienlijk' pad en er heeft ook een huis gestaan met een schitterende Zaanse gevel. De bewoonster van dit huis schaamde zich echter om 'Gorterspad' als adres op te geven. Ging zij winkelen in Amsterdam en moest zij haar adres opgeven voor het afleveren van gekochte goederen, dan luidde het antwoord steevast: 'Gortersgracht'.

Het Gorterspad

Mijn geboortehuis staat in de Parkstraat en het spreekt vanzelf dat ik met bijzondere interesse heb gelezen wat er over deze straat vermeld

staat. Hoe omstreeks 1900 woningen langs de Nieuwe Vaart werden gebouwd, waardoor het Parkstraatje ontstond, aan de oostkant begrensd door de tuin van Borneman (die officieel Börnemann heette). En hoe dit straatje zich later met een rechte hoek voortzette langs de Simon Gammersloot waardoor het verbonden werd met het Naamloze Pad en de gehele straat, lopend van Guispad tot Lagedijk de naam Parkstraat kreeg. De plaats waar die verbinding werd gemaakt is nog te herkennen aan een knik in de straat. 'Op dit punt', staat er dan, 'lag de boerderij van Winthouwer (die er later een melkhandel in vestigde). Een schuur voor opslag van het voer staat er nog en dient nu als autobox.' Daar zou ik enige aanvulling op willen geven. In mijn jeugd, omstreeks 1930, woonde in dat boerderijtje IJff en hij had daar al een melkhandel. En toen ook al is die schuur, dat zal in 1929 geweest zijn, door IJff verdeeld in drie garageboxen, waarvan de meest rechtse door mijn vader werd gehuurd

om er zijn Chevrolet te stallen. Het pleintje ervoor was een geliefkoosd voetbalterreintje. Windhouwer (in mijn herinnering niet met een t) heeft later de melkhandel van IJff overgenomen.

In de Parkstraat was op de hoek van de Bredenhofstraat nog een winkeltje (van G. Engel), waar melk, eieren en wat kruidenierswaren zoals stroop - met een pollepel uit een vat opgeschept en in een kannetje afgewogen - werden verkocht. Zowel IJff als Engel hadden ranke roeibootjes waarmee ze iedere dag met hun melkbussen door de Simon Gammersloot achter ons huis langs kwamen, op weg naar hun weiden met koeien en terug.

Dit aardige boekje heeft bij mij heel wat herinneringen opgeroepen. En dat zal bij menig Zaandijker en oud-Zaandijker het geval zijn!

Piet Vis

ZAANDIJK 500 OP GROOTSE WIJZE GEVIERD

De feestweek ter viering van het vijfhonderdjarig bestaan van Zaandijk is een groot succes geworden. In de periode van 2 tot en met 11 september jongstleden heeft het dorp gebruijst van de vele activiteiten die door de stichting 'Zaandijk 500' waren georganiseerd. Het dorp was versierd met vlaggen, slingers en erepoorten. Achter de ramen van bijna elk huis stonden Zaanse geveltjes, 's avonds feeëriek verlicht.

Honderden Zaandijkers hebben met veel enthousiasme gewerkt aan de voorbereiding van het uitvoerige en gevarieerde programma, dat is opgenomen in een keurig uitgevoerde en van vele illustraties voorziene feestwijzer, een benaming die overgenomen is van het eeuwfeest in 1894. Een opvallend verschil met

De heer en mevrouw R. Sman en M. Sman-Heijn in oud-Zaanse kledij in de Bannehof.

de feestwijzer van 1894 is dat er toen een groot aantal advertenties waren opgenomen en nu geen enkele. En in de feestwijzer van 1894 komen niet minder dan 23 feestliederen voor. In die van 1994 treffen we er één aan, het lied 'Oudt Heyn en zijn zonen' met tekst en muziek van de Krommenieër Bouwe Luik, die dit als oud-Zaandijker spontaan aan 'Zaandijk 500' heeft toegezonden nadat hij berichten over het eeuwfeest in de krant had gelezen.

In de regionale pers (het 'Dagblad Zaanstreek' in het bijzonder) is veel aandacht besteed aan de feestelijkheden in Zaandijk. Maar ook het landelijk dagblad 'De Telegraaf' heeft er op 10 september een gehele pagina aan gewijd onder het opschrift *500-jarig bestaan wordt ouderwets gevierd en bewoners maken overduidelijk: Zaandijk moet dorps blijven*. De schrijvers van dit artikel zijn Ron Couwenhoven en Henny Korver.

Voor onze stichting werd het hoogtepunt van de feestelijkheden gevormd door de reünie van afstammelingen van Oudt Heyn op zaterdag 10 september in de Bannehof, het stadhuis van Zaanstad. Zoals bekend, bestonden er bij onze stichting reeds lang plannen om ter gelegenheid van 500 jaar Zaandijk opnieuw een familiereünie te organiseren. In overleg met de stichting 'Zaandijk 500' is dit uitgegroeid tot een reünie voor alle afstammelingen van Oudt Heyn. De gemeente Zaanstad heeft hieraan ook haar, door ons zeer gewaardeerde, medewerking gegeven.

In het boekje over de Zaandijker straatnamen kunnen we lezen dat als vaststaand mag worden aangenomen dat heel veel, wellicht zelfs duizenden van de tegenwoordige bewoners van de Zaanstreek afstammen van

Heynric Pietersz en zijn vrouw Katrijn. Van vier van de vijf zoons is bekend dat zij al in de 17e eeuw een uitgebreid nageslacht hadden. En in het 'Geschied- en Stamboek der familie Vis van Zaandijk', verschenen in 1899, wordt door de samenstellers G.J. Honig en J.C. Vis in het voorbericht opgemerkt: 'Met de kwartierstaten hebben wij vooral willen aantonen hoe de meeste Zaanse families door verwantschap met elkander zijn verbonden.'

Erepoort op de hoek van Lagedijk en Guispad met op de achtergrond de molen 'De Dood' in feesttooi.

Er waren derhalve redenen te over om deze reünie ruimer op te zetten dan alleen voor de familie Vis. En de belangstelling is verheugend groot gebleken; meer dan 160 personen hebben aan de uitnodiging gevolg gegeven. Behalve van de familie Vis en verwante families waren er onder meer leden van de families Aten, Snuif, Couwenhoven, Loon, Gorter, Heyn, Honig, Latenstein en Van Lijnen Noomen aanwezig.

Het programma van de reünie werd gedragen door twee kenners van de historie van Zaandijk bij uitstek, Dirk Vis en Klaas Landsman. Hun causerieën zijn met grote aandacht gevolgd. Van de causerie van Dirk Vis is in dit nummer een verkorte weergave opgenomen. Met Klaas Landsman hebben we aan de hand van lichtbeelden een wandeling door het oude Zaandijk gemaakt van noord naar zuid, niet alleen over de Lagedijk, maar ook langs de verschillende paden. Zijn toelichting bij de beelden was gelardeerd met vele aardige anekdotes.

Hoe interessant het programma ook was, daarnaast werd de ontmoeting met bekende familieleden en oude bekenden en de kennismaking met onbekende verre verwanten zeer gewaardeerd. Het geheel werd gekenmerkt door een plezierige en ongedwongen sfeer. Grote belangstelling was er voor de afstammingslijnen die Jaap Kuyt van verschillende families op grote papieren had uitgezet. En een extra feestelijk accent werd aan de bijeenkomst gegeven doordat een aantal

deelnemers uit Zaandijk in oud-Zaanse kledij was verschenen.

Door het wat uitlopen van de lunch, de geanimeerde gesprekken en het regenachtige weer is 's middags de deelname aan de wandeling door oud-Zaandijk en het bezoek aan de tentoonstelling in het Zaanse Historisch Museum minder geweest dan verwacht. Degenen die wel hebben deelgenomen aan deze activiteiten hebben kunnen constateren dat ook aan deze onderdelen van het feestprogramma door de vrijwilligers van 'Zaandijk 500' heel veel zorg is besteed, zodat ook hierover enthousiaste reacties kwamen. Heel wat deelnemers aan de reünie hebben zich 's middags nog verpoosd op de antiek- en kunstmarkt op de Lagedijk, waar het ondanks de druilerige regen vol en gezellig was en waar menig Zaandijker ons in oud-Zaanse kledij tegemoet trad. □

Prof. Mr. J.J. Vis naar de Raad van State

D66-senator prof. mr J. Vis (60) wordt binnenkort benoemd tot lid van de Raad van State. Vis was in mei van dit jaar, samen met ex-VVD-minister Van Aardenne en VNG-hoofddirecteur K. de Vries (ex-parlementslid voor de PvdA), nog informateur voor de paarse regeringscoalitie.

Vis was politiek redacteur bij NRC Handelsblad, toen hij zich in het begin van de jaren zeventig in zijn partij ging manifesteren. In die periode publiceerde hij veel over typische D66-onderwerpen, zoals vernieuwing van het openbaar bestuur.

In 1980 werd Vis gekozen tot lid van de Eerste Kamer, waar hij vanaf 1986 de fractie van D66 leidde. In 1981 ging de ex-journalist als hoogleraar staatsrecht aan de Rijksuniversiteit in Groningen werken. In 1982 werd hij bestuurslid van de Wereldomroep en vier jaar later trad hij toe tot het curatorium van Het Parool.

Tot aan zijn benoeming als informateur was Vis publicitair actief, om het gedachtegoed van zijn partij over te dragen. Regelmatig brak hij een lans voor de gekozen minister-president.

Overgenomen uit de Volkskrant van 11 oktober 1994

TENTOONSTELLING VAN DE SCHILDERIJEN VAN DIRK VIS

In het gemeentehuis van Bergen N.H. is van 28 augustus tot en met 25 september 1994 een tentoonstelling geweest van schilderijen van Dirk Vis. Het betrof een keuze uit zijn werk van 1934 tot 1994. De in de uitnodiging voor de opening van de tentoonstelling opgenomen korte levensbeschrijving nemen wij hier over:

Dirk Vis, kunstschilder, is autodidakt. Hij studeerde rechten en was enige tijd advocaat, maar de neiging tot de beeldende kunst deed hem in 1932 besluiten zich daaraan geheel te wijden. Is sinds 1937 - met onderbreking tijdens de oorlogsjaren - lid van Arti et Amicitiae te Amsterdam. In 1936 vestigde hij zich te Bergen N.H. waar hij nu nog steeds werkzaam is. Van 1952 tot 1971 was hij directeur van het Instituut voor Kunstnijverheidsonderwijs te Amsterdam, in 1966 getransformeerd tot de Rietveld Academie. Na zijn pensionering volgde hernieuwde activiteit. Zijn schilderijen in olieverf bestrijken een breed scala van onderwerpen. Het portret speelt daarin een belangrijke rol, maar ook het landschap, de zee, het stilleven. Behalve in olieverf, maakte hij talloze portretten in conté. Van zijn kunsthistorische publicaties trok de monografie Rembrandt en Geertje Dirx (1965) internationaal de aandacht.

Het werk van onze erevoorzitter - en spreker op de reünie van 10 september jongstleden - kwam in de ruime, lichte hal van het gemeentehuis prachtig tot zijn recht. Voor mij ging van de tentoonstelling als geheel en met name van de portretten en de uitbeeldingen van de zee een grote bekoring uit.

P.V. □

N° 13.

Tusschen Leven en Dood.

WIJZE: Schilder, 'k wou mij zelf eens zien.

Tusschen „t Leven” en „de Dood”,
 — Enkle schreën daarneven —,
 Slingert zich een dijk, zeer groot,
 Rijk door groen omgeven.
 Huizen zijn daar langs gebouwd,
 Zoo men 't zelden slechts aanschouwt;
 Iedereen zal weten.) bis.
 Zaandijk wordt-i geheeten.)

Wat al bonte kleurenpracht
 Schittert ons hier tegen,
 Wat al bonte kleederdracht
 Ziet men allerwegen;
 De bewoners flink en kloek,
 Nooden spoedig tot bezoek.
 Gastvrij zijn de menschen) bis.
 Zooals men 't mag wenschen.)

Zijn de huizen meestal hout,
 Houtrig niet de menschen,
 Wie maar eens Zaandijk beschouwt,
 Zal zijn woon hier wenschen.
 Nijverheid en industrie
 Woonden hier naast energie:
 In vervlogen dagen) bis.
 Viel hier niet te klagen.)

Maar de stroom verlegt zich soms,
 Voert langs and're wegen.
 Zoo gaat 't ook op heden ons,
 En dat blijkt terdege:
 Sinds „t Fortuin” in vlam en rook
 Na „t Guiswif” opging in smook,
 Valt er veel te wenschen) bis.
 Voor de arbeidsmenschen.)

Als 't getij verlopen gaat,
 Dient verzet het baken.
 Volgen wij maar dezen raad:
 Door wat nieuws te maken
 Zal men zeker mettertijd
 Voedsel schenken aan de vlijt
 Van de nijv're zonen,) bis.
 Die Zaandijk bewonen.)

*Eén van de 23 feestliederen uit de
 feestwijzer van 1894.*

*Koffiehuys 'De Zwaan' in 1870,
 gezien vanaf de Zaan.*

Koffiehuys „DE ZWAAN”
 Z A A N D I J K.

Geheel nieuw, naar de eischen des
 tijds ingericht.

CAFÉ RESTAURANT.

Nieuwe Hofbaan.

RUIME ZALEN, MET PRACHTIG UITZICHT OVER
 DE ZAAAN.

Gelegenheid tot het houden van
 Vergaderingen, Partijen, Tooneelvoor-
 stellingen, Concerten, enz. enz.

Zich minzaam aanbevelende,

K. GORTER,
 KOFFIEHUISHOUDER.

Advertentie uit de feestwijzer van 1894.

Mutaties op de genealogische staat van Jacob Vis en zijn nageslacht

- CVIIae** Drs Henri Tzaut, echtgenoot van *Dieneke Johanna Vis*, is overleden 30 juni 1994 te Bern.
- CVIIbbaa** *Max David Mogendorff*, geboren 27 augustus 1992 te Leiden, zoon van *Miriam Kuyt* en *Nico Mogendorff*.
- CVIIbab** *Mr Maarten Jacob Reint Kuyt*, belastingadviseur bij Moret Ernst & Young, trouwt 1 september 1989 te Zeist *Drs Maya Angelina Fokkens*, geboren 28 mei 1961 te Zeist, dochter van *Dr Onno Fokkens* en *Johanna Maya Anna Snater*.
- CVIIbaba** *Conno Bouw Kuyt*, geboren 24 maart 1993 te Voorburg, zoon van *Maarten Jacob Reint Kuyt* en *Maya Angelina Fokkens*.
- CVIIbbaa** *Mark Albert van den Hoven*, geboren 31 juli 1994 te Amsterdam, zoon van *Margaretha Jannette Kuyt* en *Albert Willem van den Hoven*.

Mutaties familie Heyme Vis (Vis II in Nederland's Patriciaat, 76e jaargang)

- Xa2a** *Heyme River Vis*, geboren 27 mei 1994 te Jisp, zoon van *Patrick Vis* en *Emmy Maria Elisabeth Jansen*.
(NP p. 434)
- Xli3** *Fayline Sanne Constance Vis*, geboren 12 oktober 1994 te Hoogland, dochter van *Ronald Pieter Vis* en *Yvonne Joyce Beckman Lapré*.
(NP p. 455)

Stichting Familie Vis van Zaandijk

Secretariaat: Jan Hajo Vis
Spechtlaan 375
2261 BK Leidschendam

Heruitgave genealogische staat
De in 1974 verschenen familiekroniek 'Vis A Saandyk' bevat, zoals bekend, een genealogische staat van Jacob Vis en zijn nageslacht die 31 pagina's omvat. In de Mededelingen zijn sindsdien vele mutaties en correcties op deze genealogische staat opgenomen. Het ligt in de bedoeling deze te verwerken in een afzonderlijke heruitgave van de genealogische staat. Uiteraard kunnen daarin ook mutaties verwerkt worden die ons nog niet bereikt hebben. We doen in dit verband een beroep op onze familieleden ons te voorzien van de benodigde gegevens om de genealogische staat compleet en up-to-date te maken. Wij verzoeken u deze gegevens te zenden aan het secretariaat van onze stichting.

Onderhoud graf Jacob Vis

In de bestuursvergadering van onze stichting op 5 november 1994 is besloten dat de bekostiging van het onderhoud van het graf van Jacob Vis en Aaltje van Bergen op de begraafplaats te Zaandijk wordt overgenomen van Annie Avis-Vis en Dirk Vis, die daarvoor lange jaren hebben gezorgd.

Bestellen van uitgaven

1. De kroniek 'Vis A Saandyk' is verkrijgbaar tegen de oorspronkelijke prijs van f. 95,- (incl. verzendkosten f. 104,-). Voor donateurs bedraagt de prijs f. 75,- (incl. verzendkosten f. 84,-).

2. Nederland's Patriciaat, 76^e jaargang A^e 1992 (met Vis I en Vis II), kan bij onze stichting tegen gereduceerde prijs worden verkregen: f. 65,- (incl. verzendkosten f. 70,-).

Deze boeken kunnen worden besteld door overmaking van het

verschuldigde bedrag op Postbanknummer 3220631 ten name van 'Stichting Familie Vis van Zaandijk' te Heiloo, onder vermelding van de verlangde boeken. Voor adressen waar de boeken zonder verzendkosten kunnen worden verkregen, kunt u zich wenden tot de heer Jb. Kuyt, Oudburgerlaan 63, 1852 KN Heiloo, tel. 072-331022. Bij hem kunt u ook inlichtingen krijgen over de uitgaven van 'Zaandijk 500', die nog in beperkte mate beschikbaar zijn: het boekje over de Zaandijker straatnamen, de feestwijzer en de herdenkingsmunten.

Donaties

Voor betaling van de donaties voor het jaar 1994 treft u bij deze Mededelingen een acceptgiro aan (in april is dat nagelaten). Het richtbedrag is f. 25,-. Degenen die dit jaar de donatie reeds hebben betaald, treffen uiteraard geen acceptgiro aan.